

Da Bryggens Borgerforening fik nærdemokratiet i nakken

Af Karsten Poulsen redaktionen@bryggebladet.dk

Københavns første lokalråd så dagens lys i 1965.

Gennem de foregående 50 år havde der med mellemrum været debat om det lokale demokrati i København. Byen var for stor til at kunne styres ordentligt fra rådhuset, mente mange.

Byplanlæggere havde i 1930'erne foreslået forskellige modeller for opdeling af København. Menige borgerrepræsentanter havde stillet forslag efter studierejser til andre storbyer, hvor der fandtes forskellige lokale politiske råd. Og Hovedstadskommissionen af 1939 havde i sin betænkning fra 1948 anbefalet oprettelsen af lokalråd til behandling af lokale anliggender. Men det var forblevet ved forslagene.

Forskellige lokale organer og foreninger i byen, ikke mindst Bispebjerg Kulturcenter og Kristeligt Studenter Settlement på Vesterbro, havde af egen drift arbejdet bredt med forholdene i deres respektive bydele, men det var spredte initiativer. Og det var også et lokalt initiativ, som førte til dannelsen af lokalrådene.

Vesterbro Bladet havde ved flere lejligheder uden resultat opfordret politikerne på rådhuset til at komme i gang med en reform af kommunens forfatning. I forbindelse med en debat i bladet om den gamle garverigrund Hudegrunden påpegede redaktøren i 1965 igen behovet for et lokalt politisk organ.

På opfordring fra politisk hold inviterede bladet en kreds af ca. 100 lokale repræsentanter for bydelens foreninger, institutioner og partiafdelinger til et møde herom i Folkets Hus på Enghavevej.

Der blev her nedsat et arbejdsudvalg med repræsentanter fra blandt andet Vesterbro Bladet, KFUM og Oehlenschlägergades skole, og i løbet af kun tre måneder lykkedes det at udforme grundlaget for Vesterbro Lokalråd, som kunne holde sit første møde i december 1965.

Ideen bredte sig hurtigt til andre bydele, og med fødselshjælp fra arbejdsudvalget bag Vesterbro Lokalråd fik flere andre bydele etableret egne lokalråd. I 1968 var der tolv lokalråd i København.

Rådene bestod af lokale repræsentanter for lejerforeninger, idrætsliv, handelsforeninger, kirken, skolerne, de politiske partier m.v. og havde til formål at repræsentere bydelenes behov, at mindske afstanden til bystyret samt at aktivere borgerne i løsningen af bydelenes problemer.

Oprøret på Bryggen

Lokalrådene blev således etableret nedefra og ikke som en del af kommunestyret. På dette punkt blev der talt for og imod. Nogle mente, at rådene skulle have formel status i kommunestyret med beføjelser i visse lokale sager, mens andre så det som en styrke, at lokalrådene var uafhængige af det politiske system.

Islands Brygges lokalråd adskilte sig fra byens øvrige lokalråd ved en særlig konstruktion. Her kom lokalrådet ikke til at bestå af det lokale foreningsliv, men af bestyrelsen for Bryggens Borgerforening sammen med et medlem for hvert af de politiske partier, som var repræsenteret på rådhuset.

Alle kunne formedelst et årskontingent på ti kroner melde sig ind i Bryggens Borgerforening og dermed ikke bare være med til at vælge, men selv stille op til bestyrelsen, så Bryggen havde i princippet næsten et folkevalgt lokalråd – muligheden forelå i hvert fald. Og det kom lokalrådet til at sande.

Aktiverne i Beboerforeningen Bryggegrupperne havde siden 1975 arbejdet for en lukning af klorproduktionen på Dansk Sojakagefabrik, som udgjorde en katastroferisiko. Da en anden del af fabrikken eksploderede i 1980, fik aktivisters krav politisk medvind.

Bare ikke i lokalrådet. Borgerforeningens bestyrelse var af overvejende socialdemokratisk observans, og i lokalrådet var synspunktet, at arbejdspladserne var det vigtigste.

Det gav anledning til artikler i dagspressen, hvor lokalrådet, der her blev fremstillet som Bryggens talerør, støttede en fortsættelse af klorproduktionen.

Bryggegruppernes modtræk var at hente en stak tomme girokort på posthuset. De blev udfyldt med Borgerforeningens gironummer og beløbet på ti kroner og blev i al hemmelighed delt ud til flere hundrede bryggeboere kort før borgerforeningens næste generalforsamling.

På dagen for generalforsamlingen gik alle på posthuset og betalte de ti kroner, og med kvitteringen i hånden mødte de frem om aftenen og stemte Bryggegruppernes folk ind på den halvdel af posterne, der var på valg det år.

Året efter blev det ikke mindre sjovt. Borgerforeningens vedtægter havde nemlig dengang ikke noget krav om, at man skulle bo på Bryggen for at være medlem, så her troppede en hær af arbejdere fra sojakagefabrikken frem, en del direkte fra jobbet i orange kedeldragt. Der var kø langt hen ad gaden foran det gamle medborgerhus på Islands Brygge 37, og ikke alle kom ind.

Det kaotiske forløb førte til en ekstraordinær generalforsamling, hvor alle poster blev sat på valg. Her havde Bryggegrupperne flertal, og det lokalråd,

som skulle være Bryggens talerør over for det politiske system, var selv blevet løbet over ende nedefra.

Med i købet fulgte borgerforeningens formue på en halv million kroner optjent gennem 15 års arrangementer, ikke mindst bankospil.

De sidder der endnu

Årtiet, der fulgte, var vel nok lokalrådets storhedstid. Borgerforeningen opnåede omkring 1.000 medlemmer, dvs. knap hver sjette bryggebo, og lokalrådet havde dermed stor politisk legitimitet.

Bryggen var en forsømt bydel, sagerne var mange og engagementet stort. Lokalrådet var drivende kraft på mange områder – Medborgerhuset Gimle, Havneparken, stillegaderne – og der blev udarbejdet sundhedsplan, lokalplan-indsigelse og ført fredningssag om Amager Fælled. Der blev arrangeret Skt. Hans fester og Bryggens Virkelighed og givet økonomisk støtte til lokale aktiviteter som f.eks. Genbryggen. Og så var lokalrådet med til at starte Beboerhjørnet og Bryggebladet.

Og selv om stormen er løjlet lidt af, sidder de der endnu, lokalrødderne. Det kan være, at Bryggen har fået sin skole, sine ældreboliger, sin fodboldbane og sin havnepark, og at der er kommet noget, der hedder Amager Vest Lokaludvalg – for knap 60 år efter Hovedstadskommissionens betænkning blev de første officielle lokale organer under Københavns Kommune oprettet i 2006 – men der er fortsat sager, som kræver, at Bryggen har sin egen stemme.